

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

กิจเกษม อุปการะกิจ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้าน การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร จังหวัด กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ด้านการสอน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 127 คน โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ คอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบ ระดับ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา วิเคราะห์ค่าโดยใช้ค่า t-test แบบ Independent สำหรับประสบการณ์ด้านการสอน วิเคราะห์ ค่าโดยใช้ค่า (One- way analysis of variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffe Post hoc Comparison)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในโรงเรียนที่มีความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้าน การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ทุกด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ครูในโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานครสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 2 ใน ภาพรวมและรายด้าน มิไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

3. ครูในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านการต่างกัน มีความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศ ภายในโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานครสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 2 โดย ภาพรวมและรายด้าน มิไม่มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร, การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกๆด้าน เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งใน การพัฒนาคนให้มี คุณภาพ เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสภาพสังคม ปัจจุบันได้อย่างมี ความสุข ดังพระราชดำรัสในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีที่ว่า ปัจจุบันประเทศไทย กำลังอยู่ในช่วงของการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งการปฏิรูป ระบบราชการและการปฏิรูป การศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายที่มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันในขณะที่การปฏิรูประบบราชการได้มุ่งพัฒนา ระบบราชการไทยให้มีความเป็นเลิศสามารถรองรับการพัฒนา ประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และประโยชน์สุขของประชาชน การปฏิรูปการศึกษาได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยมุ่งพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาให้ประชาชนมีความรู้ มีศักยภาพในการพัฒนา ตนเอง และพัฒนาเศรษฐกิจพัฒนาสังคมฐานความรู้และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (วราเดช จันทรศร, 2547, คำนำ) และตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 บัญญัติว่าการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มี จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2545, หน้า 10)และมาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ แนวทางการ พัฒนาคณาการศึกษายาเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการ ที่สำคัญคือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 29)

การนิเทศการศึกษา นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้ การนิเทศศึกษาดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การนิเทศภายนอกและการนิเทศภายใน แต่เดิมนั้นการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษา ครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่ในปัจจุบันงานนิเทศศึกษามีความสำคัญมากขึ้นบุคลากรในโรงเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น อันเนื่องมาจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัดไม่สามารถสนองตอบความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกันจึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกสถานศึกษาจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนและโรงเรียนส่วนใหญ่ในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนมากมีความรู้ความสามารถเพียงพอและบางคนยังมีความชำนาญเฉพาะสาขาอีกด้วย จึงควรใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และการนิเทศภายในโรงเรียนสอดคล้องกับปรัชญา หลักการและวิธีการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด (สังัด อุทรานันท์, 2530, หน้า 116)

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้น เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานภายในโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานในขอบเขตที่ตนเองรับผิดชอบประสบความสำเร็จเป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับระเบียบวิธีการดำเนินงานที่กำหนดไว้ การนิเทศภายในโรงเรียนจึงเป็นยุทธวิธีที่เกี่ยวข้องควหา แนวทางดำเนินการ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 7-8) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ กลิคแมน; กอร์ดอน และรอส-กอร์ดอน (Glickman; Gordon & Ross-Gordon, 2013, pp. 299-300) ได้กล่าวถึง จุดเน้นการนิเทศภายในโรงเรียนว่าจะคำนึงถึงทุกองค์ประกอบทางการศึกษาที่จะทำให้การสอนของครูมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ให้มีการปรับปรุงการสอนด้วยตัวครูเองอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ทำให้นักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการเรียนการสอน ได้รับผลประโยชน์จากการสอนของครู (รัตนดา เกียรติเกษม, 2545, หน้า 1)

การนิเทศภายในโรงเรียนตามแนวคิด กลิคแมน; กอร์ดอน และรอส-กอร์ดอน มีความน่าสนใจและมีความแตกต่างจากการนิเทศภายในโรงเรียนโดยทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องความหมาย จุดเน้นการนิเทศแหล่งที่มาในการนิเทศ และขอบข่ายของการนิเทศ มีดังนี้ กลิคแมน; กอร์ดอน และรอส-กอร์ดอน (Glickman; Gordon; & RossGordon.2013, p. 201-202) ให้ความหมายของการนิเทศไว้ว่า การนิเทศการศึกษาหมายถึง หน้าที่ของทางโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงการสอน โดยการให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับครู การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการทำงานร่วมกัน การพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม และการสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น จุดเน้นการนิเทศของกลิคแมน; กอร์ดอน และรอส-กอร์ดอน (Glickman; Gordon; & RossGordon.2013, p. 202-204) ได้กล่าวถึงว่าการนิเทศภายในโรงเรียนว่าจะคำนึงถึงทุกองค์ประกอบทางการศึกษาที่จะทำให้การสอนของครูมีคุณภาพ

และประสิทธิภาพสูงขึ้นซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ให้มีการปรับปรุงการสอนด้วยตัวครูเองอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูทำให้นักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการเรียนการสอนได้รับผลประโยชน์จากการสอนของครู

โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ได้มีการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนและกำกับติดตามผลการนิเทศเป็นประจำสม่ำเสมอ ส่งเสริมสนับสนุนครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมีขวัญกำลังใจ โดยโรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสมรรถนะของครูผู้สอน ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมนิเทศชั้นเรียน กิจกรรมนิเทศสัญจร ซึ่งกิจกรรมนี้จัดขึ้นโดยให้เพื่อนครูจัดการนิเทศกันเองอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ หรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนและเติมเต็มความรู้ให้แก่กัน โดยได้รับความร่วมมือจากคณะครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน จึงทำให้การดำเนินการดังกล่าวได้ผลเป็นที่น่าพอใจมาโดยตลอด แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการนิเทศภายในก็ยังประสบกับปัญหาอยู่บางประการ และยังเป็นการนิเทศที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากไม่ได้ทำครบทุกกระบวนการ กล่าวคือ มีการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลเป็นประจำแต่หลังจากการนิเทศเสร็จสิ้นแล้วไม่ได้ให้ผลย้อนกลับ (Feedback) กับผู้เข้ารับการนิเทศ ทำให้ผู้บริหารและครูไม่สามารถนำระบบการนิเทศภายในมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน นวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ” ตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน และแนวคิด กลไกแมน; กอร์ดอน และรอส-กอร์ดอน เพราะจากการศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนและขอบข่ายการนิเทศของกลไกแมน; กอร์ดอน และรอส-กอร์ดอน จะทำให้การจัดการต่างๆ ในการนิเทศภายในโรงเรียนด้านวิชาการของโรงเรียน นวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา และจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้นิเทศภายใน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน จะส่งผลให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ด้านการสอน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของ โรงเรียน นวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาสาระของการศึกษาค้นคว้านี้เกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในของ โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2559

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ครู จำนวน 127 คนใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

3. ตัวแปร ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้บริหารและครู ซึ่งจำแนกตาม

3.1.1 ระดับการศึกษา

3.1.1.1 ปริญญาตรี

3.1.1.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2 ประสบการณ์ด้านการสอน

3.1.2.1 ต่ำกว่า 10 ปี

3.1.2.2 10 – 20 ปี

3.1.2.3 มากกว่า 20 ปี

3.2 ตัวแปรตาม คือ การนิเทศการศึกษาตามแนวคิดของกลิคแมน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 3) ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปรึกษา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 127คน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 105 คน ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูล โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Congruence (IOC) และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1. ข้อมูลส่วนบุคคล 2. เนื้อหาที่จะทำการวิจัย 3. ข้อเสนอแนะ (คำถามปลายเปิด) จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้ t – test และจำแนกตามประสบการณ์ ด้านการสอนของครู ใช้การวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anglysis of Variance:ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 105 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประสบการณ์มากกว่า 20 ปี และ ประสบการณ์ 10-20 ปี ตามลำดับ
2. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ครูในโรงเรียน มีความคิดเห็น โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05
4. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมา อภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเท่ากัน โดยมีความคิดเห็นในด้านการพัฒนาวิชาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และ อันดับสุดท้ายคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ซึ่งอภิปรายในแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง โดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนจัดให้ครู มีโอกาสได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่ทั้งพัฒนาวิชาชีพ การจัดการเรียนการสอน จากครูแกนนำ ครูต้นแบบ ตามที่ครูต้องการอย่างทั่วถึง ด้วยความเสมอภาค ดังนั้น การดำเนินงานนิเทศภายในโดยโรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย โรงเรียนจัดให้ครู มีโอกาสได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่ทั้งพัฒนาวิชาชีพ การจัดการเรียนการสอน จากครูแกนนำ ครูต้นแบบ ตามที่ครูต้องการอย่างทั่วถึง ด้วยความเสมอภาค และ โรงเรียนสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสนิเทศการสอนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในของ โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทุติยาภรณ์ ศรีรักษา (2557) ได้วิจัยเรื่องบทบาทการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเขต 2 อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม โดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากจากผู้บริหาร โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ใช้เทคนิคการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) พัฒนางานตามกระบวนการของ PDCA ซึ่งมีการดำเนินงานนิเทศภายในโดยโรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เกื้อกูลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา และ โรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมความคิดริเริ่มที่ดีในการปฏิบัติงานนิเทศ ทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในของ โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำรง มูลรัตน์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการนิเทศการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่าความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่อนข้างมาก)

ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ โดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โรงเรียนส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างหลากหลาย โดยโรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาทางวิชาการเสมอ และส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลโดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูพัฒนาการสอนของตนเอง ให้ครูได้ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการที่บูรณาการเข้ากับชีวิตจริง เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักวางแผน คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ร่วมกันทำงานเข้ากลุ่ม และสร้างนวัตกรรมใหม่ มีการแนะนำแนวทางให้ครูมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนตลอดจนการส่งเสริมให้ครูทุกคนมีการวิเคราะห์และบันทึกข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อการแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ และโรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าและเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น(โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร, 2559) ซึ่งส่งผลทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงษ์ เสาวภา (2557) ได้วิจัยเรื่องความต้องการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอแกลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ความต้องการการนิเทศด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับการวิจัยของ ประทีป ปรีชา (2552) ได้วิจัยเรื่องความต้องการการรับการนิเทศวิชาการของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีเขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า มีความต้องการรับการนิเทศงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือโรงเรียนมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เนื่องมาจากโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานครมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาและปรับปรุง และโรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งส่งผลทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต2 กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา จันทะพันธ์ (2554) ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศการสอนของครูในสังกัดหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่มีความต้องการการนิเทศการสอนงานวิชาการด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีรพล สถิติสุข (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอำเภอบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งครูมีความต้องการการนิเทศ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ด้านที่ 5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหาร โรงเรียน นวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ใช้ กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นการมีส่วนร่วม โดยโรงเรียนมีการประกันคุณภาพภายในตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษานี้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกคน ทุกฝ่ายจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แล้วนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร, 2559) รวมทั้งโรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนทำวิจัยในชั้นเรียนทั้งรายบุคคลและเป็นคณะ โรงเรียนจัดกิจกรรมสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับผลงานวิจัย ทางการศึกษาอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง และโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ารับการฝึกอบรม การจัดทำวิจัยแบบต่างๆที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและมาตรฐานวิชาชีพครู ด้วยความเสมอภาค ซึ่งส่งผลทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน รวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพล สถิติสุข (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอำเภอบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งครูมีความต้องการการนิเทศด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. จากผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็น ของครูที่มี ต่อการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน นวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ครู ในโรงเรียนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความ คิดเห็น ที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน ของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร โรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่างๆ ที่ตามวิสัยทัศน์ ที่มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์เปี่ยมความรู้คู่คุณธรรม บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก้าวล้ำเทคโนโลยี มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมธนาคารโรงเรียน กิจกรรมชวนวมินทร์ร่วมใจ ลดใช้พลังงาน กิจกรรมประกวดชุดแฟนซีริชลดโลกร้อน และกิจกรรมบ่มเพาะต้นกล้าแห่งการเรียนรู้สู่ป่าชายเลน เพื่อสร้างความตระหนัก การรู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และสอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปด้วยให้แก่นักเรียน และชุมชน

ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร, 2559) ซึ่งส่งผลทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลจากการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ด้านการสอนของครู พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการสอนที่มากกว่ารวมทั้งคณะผู้บริหารสถานศึกษา จะมีการนิเทศและชี้แจงเกี่ยวกับการนิเทศในด้านต่างๆ ให้กับครูให้รับรู้และมีความเข้าใจร่วมกันและใช้แนวปฏิบัติแบบเดียวกันกับครูผู้สอนทุกคน เป็นรูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม มีการนิเทศด้านในด้านต่างๆ เช่น การนิเทศการจากครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่าแก่ครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนน้อยกว่าแบบกัลยาณมิตร การประชุมปรึกษาหารือกัน การประสานงาน การร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน อันจะนำไปสู่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา เวียงนนท์ (2556) ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการนิเทศภายใน ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการไม่แตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้มีการประชุมสัมมนาระหว่างผู้บริหาร คณะกรรมการนิเทศภายในและครูผู้สอน เพื่อศึกษาขั้นตอนที่เป็นปัญหาและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข ใช้เครื่องมือในการศึกษาสภาพและความต้องการการนิเทศภายใน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของ โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1.1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ผู้บริหาร โรงเรียนควรจัดบุคลากรและช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้คำปรึกษาแก่ครูที่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
- 1.2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ผู้บริหาร โรงเรียนควรมีการให้คำปรึกษา ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ
- 1.3. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ผู้บริหาร โรงเรียนควรมีการส่งเสริม สนับสนุน ครูเข้ารับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

1.4. ด้านด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหาร โรงเรียนควรมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน

1.5. ด้าน การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนควรมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการวิจัยแบบต่างๆ เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา จันทะพันธ์. (2554). ความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขต

หนองจอก กรุงเทพมหานคร. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

กัลยา เวียงนนท์.(2556).ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต1.สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ดำรง มุรัตน์. (2542). ความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว. งานนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

ประทีป ปรีชา. (2552). ความต้องการรับการนิเทศด้านวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาชลบุรี เขต 3 . งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

รัตนา เกียรติเกษม. (2545). ความรู้และการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร

โรงเรียน. วิทยานิพนธ์ คม.(การบริหารการศึกษา). เพชรบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเพชรบุรี

วรงค์ จันทรร. (2547). การพัฒนาองค์กร และบุคลากรแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทรัพยากร

บุคคล. กรุงเทพฯ: เซ็นจูรี่.

วีรพล สถิตสุข. (2553). ความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง

บ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริพงษ์ เสาวภา. (2547). ความต้องการการนิเทศของครูโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเกล่ง สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สัจด์ อุทรานันท์. (2530). *การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

Glickman, C. D.; Gordon, S.P.; & Ross-Gordon, J.M. (2013). Supervision and Supervision and Curriculum Development. 135-148.